

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučau praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za štiri leta Din 1500, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Naša skrb in naloga.

Zadnjič smo poudarjali, da moramo v naši Jugoslovanski strokovni zvezi delati na to, da vsi njeni člani postanejo čedalje bolj med seboj tovariši, da vsa Jugoslovanska strokovna zveza postane tovarišija, da bo ves krščanski socialistični tabor ena sama bratovska družina.

Uspehi se v človeški zgodovini ne dosejajo po družinskih, po juridično priznanih, ustrojenih in vodenih organizacijah, ampak edinole po tovarišijah, po skupnosti, ki vse svoje člane spaja izven juridičnega območja in pravil v eno samo telo in dušo. Članov take skupnosti ne držijo skupaj paragrafi, oni so potrebni samo napram oblasti in ostalemu zunanjemu svetu; člani take družine so med seboj zvezani po notranji vezi ljubezni, po zavesti, da spadajo neolčljivo skupaj ko cvetje k listju, listje k veji, veja k deblu, po svoji vkoreninjenosti v eni sami veri. Ta vera je v delavski družini vera v boljšo bodočnost človeške družbe, ki naj se iz družbe drug drugega izkoriščajočih egoistov izpremeni v družbo drug drugemu pomagajočih, drug za drugega živčih in delujočih, drug za drugega žrtvujočih se bratov.

Glavni vzrok, če se ta skupnost zrahlja, leži v človeški naravi. Če se v delavskih vrstah najdejo ljudje, ki tiščijo za vsako ceno naprej, če se najdejo na drugi strani ljudje, ki so le tem nevoščljivi, potem je vrženo v bratovsko tovarišijo prvo seme razdora, nezadovoljnosti, zavisti, borbe za oblast. Kjer se to v delavskih vrstah opazi, je to odsev in odmev političnih borb, ki se vršijo v meščanskih strankah. To pa delavce korumpira, razdvaja in jih polagoma popolnoma poburjuje; delavski idealizem je proč in svet se nad tako delavsko stranko razočara. Če taka stranka pride v državi do oblasti, sledi popolnoma stopinjam svojih kapitalističnih predhodnic. O kakšni novi človeštva ni ne duha ne sluha.

Drugi vzrok, če se med delavstvom pravo tovarištvo ne razvije in poglobi, je v nizkem kulturnem nivoju. Ljudje, ki naj jih zavest skupne usode, skupnega trpljenja, pa tudi možnosti osvobođenja, odrešenja dviga in veže, morajo biti izobraženi, sicer so le skupina sužnjev, ki so odvisni od slučaja, si ne znajo pomagati sami, če pa najdejo voditelja, kmalu njegovo delo razdro radi svoje popolne nezdrzanosti in nediscipliniranosti, ki jih vodita le srd, užaljenost in maščevanjaželjnost ali pa brezmejen strah in pričakovanje plačila, ki se da pridobiti le po izdajstvu.

Izobrazba delavca osvobodi tako srda kakor strahu sužnja. Izobražen delavec razume, kaj se godi okoli njega in zakaj; on ve, da so tu zakoni. Zato ga ne žene maščevanje, ampak čut pravičnosti, da se razmere izpremenijo tako, da bo vsak človek, vsak stan dobil svoje, to je tisto, kar mu po njega splošnosti koristnemu delu gre. Izobrazba pa delavca tudi uči, kakšnih sredstev se more in mora v to svrhu posluževati: predvsem trdne delavske skupnosti, katere ne sme nobena sebičnost, nobeno samoljubje, nobena samovoljnost posameznikov razdreti.

Zato je naloga in dolžnost takih delavskih tovarišij in bratstev kakor je naša Jugoslovanska strokovna zveza, da skrbi neprestano za izobrazbo v svojih vrstah, za njeno poglobitev, za pravo umsko in srčno kulturo svojih članov. Mi vemo, kako silno veliko je rajni Krek na to dal. Zlasti je treba izobraziti mlad delavski naraščaj in zato mora izobraz-

Novi dogodki.

Zakonski načrt o splošni upravi.

Mesec dni po sestavi nove vlade je dobila komisija v notranjem ministruvstvu nalog, da izdela načrt zakona o občni upravi. V razmeroma kratkem času je bil načrt tega zakona gotov in predložen predsedniku vlade na vpogled. Načrt določa samo ureditev občne uprave, samouprave pa pusti pri miru, ker je to pridržano posebnemu zakonu o samoupravah. Samouprav se je posredno dotaknil samo v toliko, v kolikor je določena kompetenca velikih županov in okrajnih glavarjev.

V glavnem načrt določa kompetenco ministrstva za notranje zadeve poleg splošnih načel, ki so seveda obvezna tudi za druga ministrstva ter kompetenco velikih županov in okrajnih glavarjev. Načrt je imel za osnovo načelo decentralizacije državne uprave v tem smislu, da naj bi težišče bila prva in druga instanca, to sta veliki župan in okrajni glavar. Ministrstvo samo pa druga instanca le v slučajih, kadar posluje veliki župan v prvi instanci. Ministrstvo naj bi imelo vrhovno nadzorstvo in naj bi dajalo splošna navodila.

Nosilec državne uprave bi bil torej veliki župan, čigar kompetenca je znatno večja, nego je bila dosedaj. Za njegov položaj se zahteva 15 let »delovodne državne službe«. Mesto oblasti je prišel izraz »opšta upravna oblast I. in II. stopena«. Princip uprave je: enotnost, racionalnost, pocenitev državnega aparata, pritegnitev ljudi, ki so že doslužili, ki bi ne bili nastavljeni, imajo pa kot častni funkcionarji mnogokušenj. Spremenjeni so vsi naslovi.

Urejeno je napredovanje upravnih uradnikov, materija o izpitu, sodni in disciplinski odgovornosti ter plačah. Načrt določa izenačenje upravnih uradnikov s sodnimi.

Načrt urejuje tudi policijsko službo. Sedaj se nahaja načrt v notranjem ministruvstvu v končni redakciji.

Prvotno je bila namera, da bo načrt predložen vrhovnemu zakonodajnemu svetu, sedaj pa pravijo, da so to nameru opustili, ker je v bistveni zvezi z zakonom o organizaciji notranjega ministruvstva. Oba zakona bosta izšla baje že do konca junija.

Imenovanje jugoslov. kardinala.

V vatikanskih krogih upajo, da bodo vseča vprašanja med našo državo in Vatikanom ugodno rešena. Vatikan je, tako zatrjujejo, predložil naši vladi uraden akt, da se izjavi, kdo izmed jugoslovanskih škofov naj bi bil imenovan za bodočega kardinala iz Jugoslavije. Iz konference, ki sta jo imela papeški nuncij Pelegrinetti in zagrebški nadškof, se da sklepati, da je zadeva v

ba ravno delavske mladine biti najvažnejša skrb Jugoslovanske strok. zveze. — Iz mladine morajo priti naši bodoči praktični strokovni delavci; zato se moramo interesirati za njihovo strokovno izobrazbo na eni in za vzgojo njihovega duha, njihove osebnosti, njihovega značaja na drugi strani. Tudi smer te izobrazbe in vzgoje mora dati naša skupna organizirana krščanskosocialistična delavska družina: Jugoslovanska strokovna zveza.

Tako se bo naš krščanskosocialistični delavski organizem res vedno pomlajeval, krepil in iščiščeval pa res duhovno in moralno napredoval. Ne bomo se razvijali v »stranko« po vzoru buržuazije, ampak v veliko bratovsko tovarišijo, v skupnost enega duha in srca, ki je sama v sebi nepremagljiva in nezdržljiva in zato more premagati tudi svet.

polnem teku in da je na vidiku imenovanje zagrebškega nadškofa dr. Bauerja za kardinala. Nekateri označujejo tudi belgrajskega nadškofa dr. Rodiča in našega škofa dr. Jegliča.

Aretirani odvetniki.

V nedeljo se je vršil v Zagrebu občni zbor zagrebške odvetniške zbornice. Z zborovanja so poslali udanostno brzojavko kralju. Proti udanostni izjavi je bilo pet odvetnikov, med njimi dr. Košutič in dr. Žanič. Ker pa je to kaznivo, so bili klicani na odgovor in aretirani. Politika in zaletelost sta res škodljivi stvari.

Vrhovni zakonodajni svet

se bo baje sestel še 16. junija in bo razpravljal o gozdnem zakonu, nato pa bo šel do jeseni na počitnice.

Cerkveni zakoni odloženi.

Poročali smo, da je minister pravde predložil vrhovnemu zakonodajnemu svetu zakon o pravoslavni cerkvi in da je tudi srbska pravoslavna cerkev oficijelno vložila svoj predlog. Znano je, da sta bila vrhovni organ pravoslavne cerkve sv. sinod in bosansko-hercegovska cerkev različnega mišljenja. Sv. sinod je na vseh kompetentnih mestih izjavil, da od ministruvstva predloženega zakona ne more sprejeti, tako kralju in ministruvskemu predsedniku. Minister pravde se je tedaj te dni odločil, da umakne svoj načrt in vse gradivo še enkrat prouči ter v jeseni izda vse zakone, ki se tičejo ver in cerkva.

Račič obsojen,

Jovanovič Luna in Popovič oprostena.

Proces proti Puniši Račiču se je proti pričakovanju hitro zaključil. Računali so, da bo razsodba razglašena šele sredi tega tedna, pa je bila že prejšnjo soboto. Račič je bil obsojen za vsako dejanje posebej za uboj oziroma za poskus uboja skupno na 60 let in 6 mesecev. Ker pa po zakonu kazni ne more biti večja kot 20 let, je obsojen na 20 let robije. Luna Jovanovič in Popovič, ki sta bila tožena, da sta pri umorih v narodni skupščini sodelovala, sta bila radi pomanjkanja dokazov oprostena. Oba sta bila takoj po razglasitvi obsodbe oziroma oprostite izpuščena na svobodo, Puniša Račič pa so odpeljali v zapor. Puniša Račič je z obsodbo sam zadovoljen, njegovi zagovorniki so se pa pritožili radi previsoke kazni, državni pravdnik se je pa nasprotno pritožil, da je kazen prenizka. Če ne bodo izredno pospešili pritožbenega procesa, bodo pritožbo obravnavali šele v jeseni, ker se prično na sodiščih počitnice.

Osebnne spremembe.

Imenovan je nov ranatelj zagrebškega finančnega ravateljstva. Tudi pri vrhovni monopolski upravi je imenovan nov upravnik. V vojaški službi so se osebnne spremembe že izvršile. Obetajo jih pa tudi v konzularni službi, v kolikor se niso že izvršile. Podrobnosti listi ne smejo poročati.

Nova gimnazija.

V Zagrebu so v soboto otvorili novo veliko semenišče in nadškofijsko gimnazijo. Zgradba stane okrog 40 milijonov dinarjev. Slavnost je bila združena s 50 letnico mašništva nadškofa dr. Bauerja.

Organizacija občinskih uslužbencev.

V Jugoslaviji že obstoja zveza jugoslovanskih mest. Občinski uradniki so že pokrenili pred letom misel, da bi prišlo do splošne organizacije jugoslo-

vanskih občinskih uradnikov. Sestavil se je že poseben pripravljalni odbor, ki naj organizira občinske uslužbence tam, kjer se ni te organizacije, dalje pa naj pripravi vse potrebno, da bi prišlo do zveze jugoslovanskih mestnih uslužbencev. Po 6. jan. 1929 so se zastopniki Belgrada in Zagreba že večkrat sestali na seje. Končno so sklenili, da se vprašanje organizacije občinskih uslužbencev odloži na poznejši čas. Privilegirana stališča počasi padajo in misel za organizacijo počasi raste. Delavstvo pa kaže pot vsem stanovom. Beda odpira oči.

Zunanje ministruvstvo je zopet prevzel dr. Voja Marinković, ki se je prejšnji teden vrnil z zdravljenja iz Švice.

Več ognja za socialno pravičnost

Neizrečeno težak boj bije delavstvo za pravičnejši socialni red. Vsi »beati possidentes« se z vsemi silami upirajo vsaki izpremembi, sklicujoč se pri tem na dosedanje pojme o lastninski pravičnosti in na pisano pravo. To pravo pa že davno ne odgovarja več potrebam novega časa, novim razmeram, marveč ščiti čisto enostransko predpravo močnejšega proti pravičnim zahtevam šibkejšega. To stanje postaja vedno bolj nezno, globoko segajoče izpremembe so nujno potrebne. Toda še niso srca dovolj pripravljena za preobrat, še manjka novega spoznanja in dobre volje. Kaj tedaj? O tem piše dr. Joseph Eberle v dunajskem katoliškem časopisu za kulturna vprašanja »Schönere Zukunft« (19. V. 1929):

Kaj pa, ako vladarjem, ako politikom manjka moč ali volja za reforme? Kaj pa, ako so parlamenti pod vplivom plutokratnega javnega mnenja? Ali pa, ako nasprotno socialistične večinske stranke kar na slepo začno sklepati razlaševalne zakone, izpreminjati obstoječo zasebno lastnino v zgolj kolektivno lastnino, namesto da bi ustvarjali novo zasebno lastnino za člane širokih množic? Staviti taka vprašanja se pravi, opozarjati na glavno nalogo sedanjega časa. Ta glavna naloga je v tem, da se dela predvsem v nepolitičnih in v socialnih korporacijah propaganda za novo pravo, za boljši zakonski red. Glavni predpogoj za tako propagando je pa, da se ravno tudi katoliški moralisti in sociologi ne oklepajo krčevito zastalnih pojmov in programov, marveč da natančneje proučujejo stvarno resničnost in pridejo tako do novih pojmov in receptov, ki bodo novim razmeram bistveno bolj odgovarjali, ne da bi izdajali večnega duha krščanstva. Potrebno je, da se poklicani znanstveniki bistveno več pečajo z dano resničnostjo v posameznih državah in izdelajo stvarne programe, ki bodo soglašali takoj z naravnim kakor z božjim pravom. Kje so katoliške knjige, ki bi primerno pojasnjevale današnje delovanje bank in bors, trustov in koncernov in njihov vpliv na gospodarsko življenje, ki bi razkrivale, kako plutokracija podjarmljuje vse današnje duševno življenje? Kje so katoliški učenjaki, ki bi konkretno obdelali stvarno dana vprašanja agrarne reforme, zaščite najemnikov, višine obresti v srednji Evropi? Čudimo se diletantizmu in dvomljivosti mnogih novih zakonov, ki so nastali po prevratu. Toda kje so katoliški strokovnjaki, ki bi jasno opredelili, kaj bi ob danih razmerah v posameznih deželah soglašalo z naravnim in božjim pravom? Kje je konkretno opredeljenje stališča nasproti demoniji amerikanizacije, ki se kakor vesoljni potop zliva preko Evrope, razkrajajoč družbo in uničujoč kulturo? Ali ni bridko, da si moramo dati

Jugoslovanska strokovna zveza.

NAŠA INTERNACIONALA.

Izvršilni odbor internacionale se je sestel 27. in 28. maja v Ženevi na kratko zasedanje pod predsedstvom Otteja. Navzoči so bili tudi zastopniki kršč. strok. organizacij na mednarodni konferenci dela kot zastopniki poedinih strokovnih internacional. Odbor se je bavil z vprašanjem, kako načelne sklepe lanskega kongresa v Monakovem začetni praktično sprovajati v življenje zlasti kar se tiče koncentracije kapitala, nacionalizacije dela in socialne politike. Odbor je dalje razpravljal in sklenil sklicati obširno anketo, da se ugotove delavski in nameščenski podatki po posameznih državah in pokrajinah v svrhu mednarodne primerjave. Kajti podatki mednar. urada dela, ki so posneti po gotovo ne docela točnih podatkih poedinih držav so nezanesljivi. Odbor je končno tudi podrobno proučeval probleme, ki so na dnevnem redu te konference zlasti preprečevanje nezgod, prisilno delo in delovni čas nameščencev. Celoten odbor je sprejel na to ravnatelj urada dela Albert Thomas na daljši razgovor o vseh važnih in perečih delavskih vprašanjih.

Bolniški strežniki

Ljubljana. V 23. številki »Delavske Pravice« smo v glavnih obrisih omenili spomenico, ki smo jo naslovili na upraviteljstvo Oblastne splošne bolnice v Ljubljani. V tej spomenici je bila med drugimi izražena tudi želja, da strežniško in ostalo osebje dobi mesečno gotov prosti čas, da si more nabaviti potrebne stvari v trgovinah. Tozadevna točka omenjene spomenice se dobesedno glasi: »Ker je zaposlitev bolniških strežniškega in ostalega pomožnega osebja oblastnih bolniških zavodov tako urejena, da uslužbencu niti pred nastopom službe niti po končani službi zvečer ni mogoče nabaviti najpotrebnejšega v trgovini, izraža uslužbenstvo željo, da p. n. naslov odredi vsem prizadetim vsak mesec dve uri prost izhod v dopoldanskih ali popoldanskih urah, vendar v takem času, ko so trgovine odprte.«

Pripominjamo, da s tem nismo niti najmanj hoteli krajšati proste izhode onim uslužbencem, ki so že tudi dosedaj v večjem ali manjšem obsegu imeli prost izhod v take svrhe, ampak smo le hoteli doseči prost izhod tudi za one uslužbenke, ki dosedaj absolutno niso

nemški katoličani od Maksa Schelerja očitati, da so največji izvincerkveni možje novejšega časa, kakor Solovjev, Dostojevski, Eucken, Troeltsch itd. najgloblje čutili strašno nasprotje med duhom krščanstva in duhom modernega kapitalizma, dočim se mnogi katoliki tega nasprotja še vedno ne zavedajo prav?«

imeli nobenega prostega časa. Kljub temu, da smo to v spomenici popolnoma jasno izrazili, so se pojavili nekateri črnogledi razbijači organizacije, ki vsako akcijo namenoma obračajo narobe in delajo s tem slabo razpoloženje med uslužbenstvom. Pa naj govori črnogledi karkoli hočejo, za nas organizirano uslužbenstvo je tudi ta uspeh zadovoljiv še posebno za one, ki dosedaj niso imeli niti trenutka prostega časa skozi celo leto. Gotovim razbijačem, ki trotarijo po sadovih organizacije, pa svetujemo, da svoje stališče spremenijo, ker drugače znajo tudi okusiti smelo organizacije.

Tekstilno delavstvo

Tržič. Radi že več mesecev trajajoče redukcije delovnega časa v predilnici Glanzmann, pri kateri je prizadetih skoraj 300 delavcev oziroma delavk, se prizadeto delavstvo nahaja v težkem položaju. Da se temu nevzdržnemu gmotnemu položaju delavstva na vsak način odpomore, je JSZ naslovila na merodajno mesto spomenico sledeče vsebine:

Kakor znano se je v mesecu februarju t. l. znatno skrčil delovni čas v nekaterih oddelkih naslovljene tovarne. Pri tem skrčenju je prizadetih 250 do 300 delavcev oziroma delavk, katerim se je delovni čas skrajšal od 48 na 20 ur tedensko. Ker zadnja leta ni bilo opažati sličnih redukcij, je bilo delavstvo prvotno mnenja, da gre le za začasno redukcijo delovnega časa, katere vzrok bi bil pritisk mraza in s tem v zvezi prometne ovire. Prav vsled tega je bilo delavstvo pripravljeno, da brez nadaljnega prenese te redukcije, čeravno s težkimi žrtvami. Delavstvo je vsak dan pričakovalo, da prične z normalno zaposlitvijo, česar pa do danes ni pričakalo.

Vsled občutno zmanjšane zasluzka se je prizadete delavstva pričela polasčati skrb za preživljanje, ker s sedanjimi prejemki ne more kriti niti najpotrebnejšega za preživljanje. Delavstvo je popolnoma izčrpano in se, po nekaterih družinah oglašajo občutna beda in glad. O vzrokih redukcije delovnega časa delavstvo ne ve ničesar pozitivnega, vsled česar se pojavljajo med delavstvom razni glasovi in razburjenje. Želeti bi bilo, da p. n. naslov pojasni vse stvarne vzroke redukcije delovnega časa.

Da se obvaruje prizadeto delavstvo najhujšega, kar bi gotovo tudi ne bilo v skladu z interesi tovarne, si usojamo predlagati sledeče:

1. Delavstvo, ki je pri redukciji rednega obratovanja prizadeto, naj se zaposli s kakršnimkoli drugim delom v tovarni, vendar tako, da tudi pri drugem opravilu urna mezda ostane dosejanja.

2. V slučaju, da bo podjetje zopet

polno obratovalo, si delavstvo pridruže pravico, da zavzame zopet stara mesta. Popolnoma smo uverjeni, da bo p. n. naslov uvidel v resnici težavni položaj po redukciji prizadetega delavstva ter gorenjim željam pač v polnem obsegu ustregel.

Pričakujemo tozadevne odgovora in beležimo z odličnim spoštovanjem: Za JSZ: Zumer Srečko, načelnik, Vilko Pitako, tajnik.

Res, da je ta akcija že precej pozna, kar je pripisovati vzrokom precejšnje malomarnosti delavstva samega. Tudi zaupniški zbor v podjetju se je v tem oziru slabo kvalificiral iz česar sledi, da se ne zaveda dolžnosti, ki mu jih je naložilo delavstvo z izvolitvijo.

Delavci in delavke! Treba bo več zanimanja, več solidarnosti in tudi več medsebojnega zaupanja, sicer bomo padali vedno v slabši gmotni položaj in izgubljali pravico za pravico.

Lesni delavci

Sv. Lovrenc na Pohorju. Pravijo, da nesreča nikdar ne počiva, da vedno išče svojih žrtev. Največkrat pa se pojavi tam, kjer so ji žrtve najbolj izpostavljeni. Lesni delavci smo sigurno nesrečam in nezgodam najbolj izpostavljeni.

Dne 4. junija se je dve uri daleč od svojega doma pri delu ponesrečil naš tov. Juhart Franc zaposlen pri lesnem industrijalcu Lešniku. Nalomilo mu je nogo. Ponesrečeni ima ženo in 3 majhne otroke. Po zaslužku je bil pri OUZD uvrščen v osmi mezdni razred, po katerem prejema 16 Din dnevne hranarine. Lahko si predstavljamo, kako izhaja družina z 16 Din na dan, medtem ko mora razen vode vse kupiti. Brezdvoma smo organizirani tovariši dolžni, da priskočimo družini ponesrečenega na pomoč. Toda kaj pomaga, če pa smo vsi po vrsti v takem položaju, iz katerega se ne zrcali ničesar drugega kot sama občutna beda in glad.

Saj pa tudi ni nič čudnega, kajti delovne razmere in delovni pogoji na cellem Pohorju so take, da delavec zasluži pri 12 urnem delu komaj 33 Din dnevno. Če odštejemo vse po vremenskih neprilikah odpadle dneve, zasluži lesni delavec največ po 700 Din mesečno. Ta beda, v kateri živi pohorski lesni delavec, je največji vzrok pogostim nesrečam, ki se dogajajo pri nas. Delavec, ki vrši 12 urno težko delo ob samem kruhu in vodi in ki ga neprestano kljuje skrb, kako bo preživljal družino, nima več tiste moči, da bi se previdno varoval pred nesrečo. Kapitalistična gospoda, ki v prvi vrsti nosi vso odgovornost za nesrečne žrtve dela, gre preko tega, ker pozna delavca le toliko časa, dokler ga lahko izmozgava. Delavci, zavedajte se svojega položaja in se strnite v organizirane bojne vrste, katere edine nam bodo prinesle zboljšanje nevzdržnega položaja. Tov. Juhartu pa želimo skrajšnjega okrevanja.

Zasebni nameščenci

Odbor organizacije je vložil nova pravila za »Strokovno zvezo privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije«. Poslala se je g. Milanu Glaserju, ravnatelju SUZOR spomenica, v kateri želi, da se pri eventualni izpremembi pragmatike nameščenstva soc. zavarovanja pritegne tudi naša organizacija k stvari. — Počasi rastemo. Vzrok je, ker nas ljudje še ne poznajo, na drugi strani pa strokovnemu pokretu nezdrava vzgoja. — Pretekli dni smo prejeli vest, da je sklical bivši poslevoedeči predsednik neke združene organizacije likvidacijsko sejo odbora v kavarno. Seja se sicer formalno ni vršila, ker se je sklicatelj ni udeležil. Vendar je pa odbor kot tak sklenil, da si naroči vina in klobas in da poravna račun gospod blagajnik s preostankom gotovine, kar se je potem tudi zgodilo. Mi sicer nismo prerokovali dotičnikom mnogo bodočnosti v strokovnem pokretu, take likvidacije pa vse-kakor nismo slutili. — Živi borba!

Cerkev in soc. konflikti

V severni Franciji je nastalo težko mezdno gibanje. Delavstvo je moralo v stavko, ki je trajala nekaj mesecev in tako prišlo v sila težek položaj, kajti ponekod je že nastopil glad in obupnost. Krščanske strokovne organizacije so tedaj začele podporno akcijo za družine potrebnih štrajkujočih. Kot prvi je podpisal podporo 1000 frankov škof v Lille Lienart. To njegovo dejanje je vzbudilo v nekaterih meščanskih krogih veliko nevoljo. V pastirskem pismu na svojo duhovščino je zato škof navedel vzroke, ki so ga dovedli do tega koraka. Med drugim pravi:

»Jaz izpolnujem samo svojo dolžnost ljubezni do bližnjega, ko skušam lajšati hudo materialno bedo. Ako je s socialnim konfliktom ogroženo življenje in zdravje mnogih naših bratov, tedaj jim moramo hiteti pomagati. Tedaj ne smemo spraševati, kdo ima pravo. Tudi v vojni moramo nuditi pomoč ranjenim neglede na to, kateremu taboru kdo pripada. Kajti gre tu, kakor sploh v vsakem človeškem sporu, za duše, kar nikakor ne smemo pozabiti. Ako bi vsi slušali glas Cerkev, tedaj bi ne bilo takih bojov. Ako pa proti volji izbruhnejo, tedaj je njena dolžnost, da leči rane in podpore potrebne.«

Splošno je tudi znano, da so tudi v Nemčiji ob lanskem velikem izprtju kovinarjev katoliški in evangelski duhovniki napravili veliko podporno akcijo. Tudi tu so se industrijalci z grobo silo obrnili proti duhovništvu in jim skušali na vse mogoče načine njihovo delovanje onemogočiti. Toda kakor škof iz Lille, tako so se tudi nemški duhovniki odločno postavili v bran za svobodo vesti. Izrazito so poudarili stališče Cerkev kot nositeljice vesoljnega, polnega krščanstva.

Atom:

Rodbina in država.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

23. Velika in pogubna zmeta je torej, ako kdo hoče, naj državna oblast posega po svoji volji prav v notranjost rodbine.

24. Gotovo če se nahaja kaka rodbina slučajno v največji sili ter ne ve izhoda, tako da si sama nikakor ne more pomagati, tedaj je prav, da ji v skrajni sili javna oblast priskoči na pomoč, kajti posamezne rodbine so nekaj del države. Jednako trdi, če bi se kje med domačimi stenami težko kršilo medsebojno pravo, tedaj naj državna oblast štiti vsakemu njegovo pravico, kajti to se ne pravi polasčevati se pravic državljanov, ampak iste zavarovati in utrditi s pravično in dolžno zaščito. Vendar tu se morajo ustaviti tisti, ki stoje na čelu državi, narava ne dopušča prekoračenja teh mej Očetovska oblast je takšna, da je država ne more ne zatreti ne nase potegniti, ker se enako in skupno pričinja s človekovim življenjem. »Otroci so nekaj del očeta« in kakor nekako razširjenje očetove osebnosti, in če hočemo prav točno govoriti oni ne vstopijo in ne postanejo del države sami po sebi, ampak po družini v kateri so rojeni. In prav iz tega vzroka, ker so otroci nekaj del očeta, stoji pod varstvom staršev, dokler ne znajo rabiti proste volje.« (Sv. Tomaž, S. theol. 2, 2 q. 10 a. 12) Če torej socijalisti izključujejo skrb staršev in hočejo vpeljati državno skrbstvo, ravnajo proti naravni pravičnosti in razdirajo rodbinske vezi.

Če primerjamo človeško družbo ali državo samo z organizmom, tedaj moramo reči, da je rodbina v resnici njena praelica, v kateri ima ta organizem svoj začetek in konec. Rodbina je prvi vzor tega or-

ganizma in nekaka drevesnica iz katere se venomer dopolnjuje in obnavlja.

Povsem brez moči pride otrok na svet. Solze so in ostanejo dolgo časa edino njegovo sredstvo, s katerim otrok ohranja sam sebe. Nobena žival ne preživlja mladosti, ki bi bila tako brez moči, kakor človek. Zato je povsem naravno, da mora za otroka nekdo skrbeti in ga vzgajati. Gotovo je, da se imajo otroci staršem zahvaliti za življenje. Toda to življenje bi bilo zanje brez vrednosti, če bi oni ne sprejeli nase tudi skrbi za njihovo rejo in vzgojo.

Da so starši v resnici po naravi določeni vzgojitelji svojih otrok, kaže tudi vez prirčne ljubezni, ki po naravi veže starše z otroci in obratno. Nagnosko čuti otrok nagnenje do svojih staršev, k njim se zateka v svojih težavah in dvomih in tudi starše veže ljubezen do otrok, ki so njihova verna slika, življenje njihovega življenja in takorekoč nadaljevanje njihovega lastnega življenja.

Vzgoja zahteva očeta in mater, kajti povprečno rečeno en sam le težko zmore pravilno izvršiti težko nalogo. Čeprav je neposredna skrb za otroke v prvih letih po naravi v prvi vrsti izročena materi, vendar uprav ta čas mati najbolj potrebuje očetovega varstva in pomoči, da se more nedeljeno posvetiti otroku. In kolikor bolj otrok dorašča, toliko bolj potrebuje strožje očetove roke. Vzgoja, kateri je manjkala očetova strogost in resnost je običajno ravnatoko zagrešena, kateri je manjkala skrbnost in nežna ljubezen matere.

Proti naravi sami torej greši, kdorkoli bi zahteval, naj se vzgoja otrok vzame staršem in izroči državi, kakor to zahtevajo socijalisti. Nesmisel je zahteva Karla Marksa, da bodi vzgoja vseh otrok javna. Izgovor, da imajo tudi katoličani svoje zavode za vzgojo otrok, nikakor ne drži. Nočem reči, da je vsak vzgoja po zavodih nepotrebna. Nasprot-

no, ista je v premnogh slučajih neizogibno potrebna, bodisi da materinska ljubezen otroku sploh ne more ničesar odreči, bodisi da so starši vsled poklicnega dela zadržani potrebno, da bi mogli potrebno skrb posvečati svojim otrokom. Bodisi, da bi okolica, v kateri otrok živi, istemu bila v škodo ali pa da je otrokovo šolanje v domačem kraju onemogočeno vsled oddaljenosti potrebnih šol, vendar pa otrok potrebuje nadzorstva. Kljub temu pa ostane resnično, da je najboljša vzgoja individualna in da more vzgojni zavod le v toliko vršiti svojo dolžnost, v kolikor skuša približati se temu idealu in v kolikor temelji tudi njegova vzgoja na rodbinski vzgoji. Učitelji in vzgojitelji so tu namestniki staršev in v toliko uživajo ugled in veljavo.

Pa tudi če vzamemo javno vzgojo otrok, kakor jo zahtevajo pristaši marksizma zgolj s tehnične strani, moramo priznati, da bi bila ista le težko izvedljiva, če ne naravnost nemogoča. Različna je nadarjenost otrok, različna s onagnenja posameznih. Kd onaj odločuje kateri otrok je sposoben za višje študije, kakšen poklic naj si izbere? Že pri individualni vzgoji so ta vprašanja težka, pri skupni javna pa naravnost nemogoča. Ali naj morda samo skušnje določujejo celo otrokovo bodoče življenje? Neizogibne bi bile krivice, ki bi se delale posameznim otrokom, da ne govorimo o pritožbah staršev, če bi njihovi otroci bili morda zapostavljeni.

Priznati moramo, da je javna vzgoja vseh otrok nekaj nemogočega in po pravici pravi papež Leon XIII., da bi s tem razdrle vse rodbinske vezi. Ako bi rodbina ne imela več naloge vzgajati otroke, postane edini cilj zakonskega življenja uživanje in zla. Uprav skupna skrb za otroke je najboljša vez med zakonskimi drugimi, zavest, da ste od njihovega dela in truda odvisna blagor in gorje lastnih otrok.

Dvignimo se!

Še daleč smo od dejstva, da bi lahko rekli: Zadovoljni smo! Danes ne moremo biti zadovoljni s splošnim delavskim materijelnim in kulturnim stanjem. Posebno v naši državi ne. Angleško delavstvo lahko beleži po zadnjih volitvah nov uspeh. Angleško meščanstvo se trese pred njim in njegovo organizacijo; ves svet stoji pod uplivom tega. In v Angliji velja danes: Ali bom vladal jaz ali ti, tretji je popolnoma izrinjen od obeh tekmecev. In ta dvostrankarski sistem ne bo napačen, ker popolnoma pravilno pokaže pravi fronti: delavsko in meščansko. Socialistične stranke na kontinentu pa izgubljajo svojo borbenost ravno pri paktiranju z meščanstvom, dočim gre eno krilo preveč na levo in s tem onemogoča enotno delavsko fronto. Na kontinentu smo pač premalo računajoči s praktičnim.

Porasta delavstva drugih držav naše delavstvo ne vidi. Preveč je še zastalo (nepismenost v državi, posebno v krajih južno od Save) ali mu pa različni ljudje obračajo pogled od pravega cilja. Čudno, da sploh more človek še živeti s povprečno mezdo dinarjev 28 na dan. Pravijo, da danes ni več čudežev! Ali mar ni to čudež? In ta mezda ni veljavna mogoče samo za južne kraje, ampak tudi za Slovenijo. Tisoči lesnih delavcev garajo po gozdovih in žagah ter delavnicah po veliki večini za to mezdo in to staro in mlado! Muči se in muči, pa ne zase, ampak za lesne liferante, ki bašejo dobiček v svoje žepce. Cel dan — od zore do mraka — brez prestanka; stanovanje so jim barake, hrana kos kruha, polente, nedelje ne poznajo. Res, kako različno življenje od onega, ki ga ima meščanstvo s svojimi letovišči, razsipnostjo, zabavami. In ni ti treba iti daleč v gozd, da najdeš izkoriščane. Povsod so! Vse tovarne so jih polne. Težko pada kladivo pod njihovimi rokami, sekira in žaga pojeta, stroji in roke vrtajo v temine zemlje, ustvarjajo iz mrtvega materiala potrebno za življenje. Vse to delajo v mrzlični nervoznosti, na povelje in se ne vprašajo zakaj, kaj imajo od tega, kdo ima od tega. Sama otopelost in brezčutnost. In če se kdo v polmraku zave stanja, pa mu pade v dušo: Saj mora tako biti!

Ta »mora«! Ali res mora tako biti? Ali res ne more biti tako, da bi bilo življenje drugačno. In ali ne bi bilo drugače, če se vse te delavne roke zavedo, da ustvarjajo in da jim zato, ker delajo, pripada drugačen položaj, ki pa bo nastal le, če se posveti njim toliko pozornosti, kolikor jim gre. Pozornost pa mora izkoriščani obrniti sam nase in povedati družbi, kaj hoče. Niti 20 odstotkov delavstva Slovenije ni organizirane, še mnogo manj seve v ostali državi.

Zato pa mora biti vsak organiziranec pokretaš! Pokretaštvo ni fraza; pokretaštvo je v marsikom in bi moralo biti v vsakem resnica. In kaj je pokretaštvo? Samo naslov? Pokretaš je oni, ki prenaša ideje, ki mu gori v srcu, na druge. Ni ljubosumen nanjo, ker ve, da ni njegova last, ampak da mora biti ideja

Joseph Wittig — prev. M. J. M.:

Otroci z ulice svetega Lavrencija.

Rut je držala kropilček s spoštovanjem in pobožnostjo v rokah, medtem ko sem jaz pripovedoval, kako so se prvi kristjani dajali krstiti na morski obali in na obrežju rek, ali tudi ob malih jezicah v katakombah ali v malih, okroglih kapelicah, kako so krst častili kot največji in najvažnejši zakrament in smatrali krstni dan za najlepši dan svojega življenja, kako so v krstnem tednu hodili v čisto belih oblekah, kako so radostno govorili: »Sedaj smo enaki novorojenim otrokom in spadamo zdaj h kraljestvu božjemu.

»In kadar so videli vodo, so mislili na svoj krst in če so se umivali, so mislili na krst. In vsakokrat se je obnovil krst v njih srcu. In pred cerkvami je bil velik dvor z mnogimi stebri naokrog. Tu je stal velik vodnjak, in kakor so šli v cerkev, so se umili pri vodnjaku in mislili spet na krst in se prekrizali in dejali: V imenu Očeta in Sina in svetega Duha. In vedno je postalo svetlo in jasno v njih srcih in spoznavali so troedinega Boga vedno razločneje.

31. maja se je pričela v Ženevi dvanajsta mednarodna konferenca dela. Na njej je zastopanih 50 držav. Število udeležencev znaša okoli 400.

Za predsednika konference je bil izvoljen dr. Brauns, večletni minister dela v Nemčiji. Ko je prevzel predsedniško mesto, je govoril o nalogah socialne politike. Ta govor je značilen, ker ne prihaja naravnost iz delavskih vrst, torej iz srede, katere družba navadno taksira s sanjači in protidravnimi elementi; o nalogah socialne politike je govoril mož, katerega mora upoštevati tudi kapitalistični svet. Dr. Brauns je razvijal sledeče misli:

Človek je največje bogastvo.

Ideja socialne politike ni nova. Vstaja tam, kamor je prodrli novi kapitalistični način produkcije in kjer se zbirajo množice v velikih centrih. Naloge socialne politike so se razširile zlasti po vojski, ker so se pridružili ročnim delavcem še duševni delavci in večji kontingenti iz srednjih stanov.

Naloge socialne politike so radi tega mnogovrstne in se morejo uspešno izvrševati le mednarodnim putem.

Socialna politika vrši svojo nalogo v prvi vrsti s tem, da skrbi za delavstvo za slučaj bolezni, nezgode, onemoglosti in smrti. Ona mora v prvi vrsti vsa ta zla preprečiti; iz tega razloga se neguje delavska zaščita, katere najvažnejši del je ureditev delovnega razmerja. Skrbeti pa mora tudi za varstvo otrok, mater, žena in mladoletnih. Cilj vse te zaščite pa je dvig ljudskega zdravja in kulture. Kajti pametno gospodarstvo z ljudmi je najboljšo gospodarstvo.

Vprašanje delovnega trga.

Po vojni se trudijo vse države, da pridejo okom veliki draginji, v katero potiska milijone delavcev način današnjega gospodarstva, za ureditvijo delovnega trga. Skrb za to, da ne ostane delavec osamljen, brez eksistence, more imeti uspeh le pod okriljem socialne politike.

Pravna enakost delavcev.

Zelo važno, odnosno najvažnejše delo socialne politike je tudi v tem, da se odstrani pravna neenakost. Tako delo dviga ugled države v očeh delavcev in ustvarja predpogoje za sodelovanje delavskih mas pri izvrševanju nalog, ki jih ima država. Tako sodelovanje je pa nujno za moderno demokracijo, ki počiva na samozavesti in samoodgovornosti poedinca.

Velik del prebivalstva stoji v odvisnem razmerju do drugega dela. Radi tega ni ta odvisni del v položaju, da vrši svoje državljanske dolžnosti, ako

last vseh. Razširja jo, kamor pride. Tudi žrtvuje se za njo. Pri tem pa nikdar ne misli na svojo korist, na dobiček. Nobena žrtev mu ni težka.

Bratje! Bodimo pokretaši! Oznanjujmo povsod veliko resnico!

»To je pa škoda, da zdaj ni več tako. Jaz sploh nič več ne mislim na krst. Jaz mislim samo še rada na prvo sveto obhajilo.« je tožila Rutina prijateljica.

Mladi protestant je imel isto mišljenje. Vzravnaval se je in dejal: »Povedal bom našemu pastoru, naj da pred novo luteransko cerkviyo tudi narediti dvorišče s takim vodnjakom.«

»To mu lahko rečeš, mladič,« sem mu odvrnil, »toda če menite, da nimamo nobenega takega vodnjaka več, nimate prav. Ne stoji več samo na dvoru, ampak se nahaja v cerkvi, in imenuje se ne več vodnjak, ampak kropilnik. In katoliški ljudje, ki prihajajo v cerkev, potapljaajo svoje prste v vodo in se prekrizajo rekoč: »V imenu Očeta in Sina in svetega Duha« — čisto natanko kot prvi kristjani.«

Rut, ki je še vedno stala s kropilnikom za otroki, je skrivaj pomaknila nico kazalca do površja vode, a se ga ni upala dotakniti. In ko sem jo pogledal, jo je oblila škrlatna rdečica — val krvi, ki je prihajal iz srca, prevzetega od vere.

»Pri krstu vendar hudiča izganjajo,« je dejala katoliška deklica, ki je po vsej sili hotela slišati nekaj o hudiču, »ali je pri kropljenju tudi tako?«

»Ne smeš vedno in vedno misliti na

Naloge socialne politike.

se ne uredi ta odnos na ta način, da mu to omogoči, to je, da se ustvari poleg lastninskega prava tudi delavsko pravo, ki bo varovalo delavčevu zdravje, njegovo delovno silo ter preprečilo prav vsako izkoriščanje in zlorabljanje delavskega položaja.

Moderno socialno pojmovanje zmaguje.

Boj za delavsko enakopravnost je že star. Toda nov je način, po katerem se ta ideja uveljavlja, to so kolektivne delavske pogodbe.

Zivljenje je dokazalo, da ne nudijo osebne pogodbe pravične podlage za ureditev delovnega razmerja, ker je delavec kot poedinec v razmerju napram delodajalcu slabjši. Radi tega so edino kolektivni dogovori upravičeni. Pa tudi industrija sama zahteva take dogovore radi svoje dovršenosti in radi izogenenja tempa in načina dela.

Značaj delavskih sindikatov.

Sicer pa eksistira že tudi organ, ki skrbi za to, da so interesi delavstva kolektivno zaščiteni. Ta organ so delavske strokovne organizacije.

Radi tega je samo ob sebi umljivo, da jih niso posamezne države v svojih ustavah le priznale, ampak se jih poslužile kot podlago za ureditev delovnih odnošajev s tem, da so jih priznale za zakonite zastopnice organiziranega delavstva.

In prav je tako. Nič ni namreč pravičnejše, kakor to, da ima skupna volja kake organizacije prednost pred voljo poedinca, kadar so na dnevnem redu vprašanja gospodarskih odnosov.

Do kolektivnih pogodb je sicer že prej prišlo, toda razširile so se šele v zadnjem desetletju. Istotako so dobile zakonsko priznanje šele v zadnjem času.

Poedini delavci in nameščenci ne morejo več sami sklepati dogovorov, ampak so vezani na dogovore, ki jih sklenejo zanje njihove strokovne organizacije. Kakor mora biti organizacija poštena in zvesta, tako se morajo odlikovati s temi lastnostmi tudi člani napram organizaciji. Zlasti se mora delavstvo zavedati, da ni le nujno, ampak da je njegova socialna dolžnost, da je organizirano.

Pravica in svoboda delavskega združevanja pa postaja eden najvažnejših in v sedanjem času eden najtežjih problemov socialne politike.

Vloga države v delavskih sporih in značaj razrednih organizacij.

Današnja država se ne sme samo zadovoljevati z meznimi pogodbami, ampak mora skrbeti, da pride do njih s tem, da izreka v sporih svoje razsodbe, ki so obvezne za obe strani.

Kakor hitro pa stavi država svojo moč v službo organiziranih grup delavcev in podjetnikov, jih pritegne k sodelovanju, vsled česar postaja kolektivno delavsko pravo avtonomno. To dejstvo je velikega pomena. Delavsko avtonomno pravo je namreč tisto tori-

šče, kjer se vrši državljanska izobrazba in vzgoja najširših plasti delovnih sil.

V splošnem vlada prepričanje, da mora biti delavsko pravo utemeljeno v ustavi.

Potom delavskega prava se razvija v podjetjih nov organ, ki urejuje razmerje med delavci in podjetniki — sveti. Zaenkrat se razteza njihovo delovanje le na urejevanje delovnih pogojev, na posredovanje in zaščito delavcev, ne pa tudi na upravo podjetja. Nesporno pa je, da pomenijo obratni sveti izhodno točko za demokratizacijo podjetij.

RACIONALIZACIJA IN DELAVSTVO.

Temu vprašanju se mora tembolj posvetiti pažnja, ker ni dobilo delavstvo radi racionalizacije odgovarjajoči del niti v pogledu mezde, niti z ozirom na znižane cene blaga. Racionalizacija ima nasprotno za delavstvo težke posledice: Povečala se je brezposelnost, pospešil tempo dela, ki utruja delavca dovršila se je mehanizacija dela in napravila delavca še v večji meri za avtomat, ki ubija duševno obzorje in jemlje vsako veselje.

Racionalizacija je pritirala do višine najžalostnejši in najbolj nevarni pro-naše dobe.

Ta problem se imenuje — duševna otopelost širokih delovnih slojev.

OSEMURNI DELOVNI ČAS.

S tem pa ni rečeno, da se mora mehaniziranje gospodarskega procesa potisniti nazaj. Toda delati se mora na to, da pridejo delavci v podjetju do čim večjega soodločevanja, da se bodo v njem počutili dobro in da bodo soudeleženi na dobičku. Delovni čas pa mora biti tako ureden, da bo imel delavec čas, da bo ostal telesno in duševno čil, nakar bo mogel izpolnjevati svoje dolžnosti, ki jih ima kot družinski poglavar in državljan.

V tem je moralni smisel in veličina osemurnega delovnega časa.

STANOVANJSKO VPRAŠANJE.

Ako bi kdo hotel kratiti osemurni delovni čas, bi izrabljaj delovno silo, ki mu ne pripada, kajti preko 100 milijonov ljudi, ki žive v odvisnem razmerju, hočejo po 8 urnem delu osvežiti svoje telo in svoj duh v delu, ki jim prija. Poleg osemurnega dela nudi delavcu priliko za t ako delo lastni dom s primernim zemljiščem. V mestih trpi delavstvo na stanovanjskih težavah radi nedostatkov iz predvojne dobe. Stanovanjsko vprašanje se mora rešiti. Stanovanje je namreč podlaga ljudskega zdravja in ljudske kulture. Brez rešitve stanovanjskega vprašanja, bo vsako socialno delovanje skaženo.

Trdno je prepričan, da bo prišlo do tega, kajti socialno politični problemi stopajo z neodoljivo silo na dan in bodo morali biti rešeni po vseh deželah in državah.

vim očetom me je ustavljal, da nisem še njim podelil blagoslova. Rutine oči so tonile v solzah.

Drugi otroci so komaj opazili boj v mojem srcu in ena od katoliških deklic je zavpila: »Zdaj smo kot vnovič krščeni. Zdaj je sveta Trojica pri nas. To je bilo lepo kakor v cerkvi.«

»Ali si slišala, kako je hudobec odletel?« je zašepetala druga deklica navdušenki. In videl sem, da bi bila najrajši rekla: »Zdaj je hudobec samo še v Rutu tam pri oknu.« Ne — tudi njen vragec se je zavlekel v kot: pogledala me je in prosila: »Pokropite vendar tudi Rut!«

Šel sem do nje, položil roko na njene črne lase in rekel: »Moja pridna Rut bo še malo potrpekla. Jaz moram najpreje vprašati svojega gospoda, kaj naj počnem s teboj. Toda že danes te blagoslovim z najbogatejšim blagoslovom Boga, ki ga tudi tvoj oče časti in moli.«

»To je bilo res kakor v cerkvi,« je še enkrat ponovila katoliška deklica. Zapupno je prišla z obema rokama mojo in razpregala moj nauk dalje.

(Dalje.)

V vsako hišo „Delavske Pravice“!

Koncert akademikov v Delavski zbornici.

Akademski pevski zbor iz Ljubljane bo priredil v soboto 22. t. m. ob 8 zvečer v dvorani Delavske zbornice koncert. Spored koncerta je isti kot ga je zbor izvajal na koncertih v Celju, Mariboru in v Ljubljani v proslavo 10 letnice naše univerze.

Nedvomno je ta zbor najboljši zbor v naši državi. Na vseh dosedanjih nastopih je pokazal zbor svoje stremljenje, ki gre za tem, da s pesmijo izrazi hotenja današnje mladine, ki hoče v vsakem pogledu ustvariti novega človeka, novo družbo. Stremljenje naše akademske mladine gre v marsičem vzporedno z gibanjem in usmerjenostjo delovnega ljudstva, ki ga današnji družabni red pritiska ob tla in mu ne pusti človeka dostojno živeti. Zato je tudi akademska mladina prepričana, da delavstvo, ročno in duševno vse bolj razume njeno opesem in jo more tudi doživeti, česar ostenelemu meščanstvu ni mogoče. V delavski dvorani in pri takem poslušalstvu se čuti zbor domačega in bo povedal in dal iz svoje duše vso svojo bit.

Prav radi tega bo delavstvo in nameščentstvo iz Ljubljane in okolice v soboto napolnilo dvorano Del. zbornice. S tem bo tudi pokazalo, da kultura in umetnost ne živita le v meščanskih krogih in da udarjata s pravo uspešnostjo v življenju in napredek baš iz delovnih slojev.

Vstopnina je neznatna in le zato, da se pokrijejo režijski stroški. Sedeži po 10 in 5 Din, stojišča 2 Din. Vstopnice se dbe v knjižnici in čitalnici Delavske zbornice in pri delavskih organizacijah.

Delavci, nameščenci, pridimo in pokazimo, da hočemo tudi mi biti ljudje. Tovariši, tovarišice, vsi na koncert naših študentov!

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Čez hribe in doline...

Zagorje ob Savi. Letos je obratovanje pri TPD normalno. Gotovo je, da se letos ne bo nič praznovalo. Sploh namerava družba v doglednem času produkcijo z večjim številom delavstva dvigniti, kar je za našo brezposelnost razveseljivo znamenje. Le žal so plače sramotno nizke. Dobe se družinski očetje, ki zaslužijo le 25 Din dnevno. Tako se godi delavstvu, ki se ne zaveda, kaj pomeni strokovna organizacija. Treba bo začeti boj za kolektivno pogodbo, ki mora prinesiti izboljšanje. Rudarji v organizaciji; nasprotnik je močan!

Neka tukajšnja šivilja, katere mož zavzema v občinskem odboru zelo vidno mesto, ima tri učenke, katere zelo nesramno izkorišča. Večkrat se zgodi, da delajo cele noči in to pri polni oskrbi pri svojih starših. Gospa J. gotovo ne ve, da je v Ljubljani Inšpekcija dela, ki se za takšne slučaje zavzema in napravi potreben red. Tudi je naš občinski odbor že opetovano govoril o zaščiti vajencev. Zadevo smatramo za socialen škandal in bomo, če ne bo skoro reda, opozorili na to človekoljubno gospo pristojno oblastvo.

Po svetu.

Nova angleška vlada. Macdonald je po avdienci pri kralju takoj sestavil novo vlado. Predsednik je Macdonald, zunanji minister Henderson, finančni minister Snowden, minister za pobijanje brezposelnosti pa Thomas. O delu vlade je podal Macdonald obenem z zahvalo volivcem po radiju tudi posebno izjavo. Naloga vlade je delovati za mir v industriji, za mir v državi pa tudi za svetovni mir. Razorožitvi bo posvečala olada vso pažnjo, enako tudi zlasti odnosajem z Ameriko. Doma bo skušala vlada na vsak način omiliti brezposelnost in je zato ustanovljeno tudi novo ministrstvo.

Vlada hoče pospeševati zaposlitev in bo zato pozvala i delodajalce i delavce k skupnemu delovanju z vlado.

Pariški pismonoše so pogumni možje. Ker se namreč ni hotelo ugoditi njihovim zahtevam, so stopili v stavko. O težkem položaju se je posvetoval celo ministrski svet in je znižal kazen na 10 dni (vzrok stavke), voditelji stavke in gibanja pa suspendiral od službe za tri mesece. Pismonoše pa pravijo, da se ne podajo.

Svetoven ženski kongres se bo vršil v Berlinu od 17. do 22. junija.

Kitajci in Rusi si nikakor ne morejo biti dobri mejaki in sosedje. Vedno se pojavljajo med njimi kaki spori. Tako so Kitajci aretirali ruske konzule v kitajskih mestih, ki so bili pravkar namenjeni odpotovati v Moskvo — poročat o položaju in uspehih agitacije in propagande.

Bog in vojska: Leta 1740 bi bili morali vojaki iz Halberstadta oditi na boji-

šče. Na bojni zastavi so hoteli napisati: »Pro Deo et patria«, (Za Boga in domovino) kar pa je Friderik Veliki odklonil z besedami: »Ne smemo imena božjega vmešavati med človeške prepire; v vojski gre za kos zemlje, ne za vero.«

Mrzla pokrajina. Raziskovalec severnih pokrajin se je vrnil domov in v neki družbi pripovedoval svoje doživljaje Pa ga vpraša nekdo, če je tam gori zelo mrz. »Mrz? Mrz, pravite?« je dejal raziskovalec in se kar ni mogel načuditi, kako je mogoče kaj takega vprašati. »Tak mrz je bil, da niti sveče nisem mogel ugasniti. Plamen je popolnoma trd postal, tako da sem ga moral odbiti.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1356.50 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.39 Din, za 1 dolar 56.74 Din, za 100 francoskih frankov 221.60 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.20 Din, za 100 lir 296.79 Din.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kurel

Mala je odprla vrata in preden se je stari utegnil obrniti, sta ga Henriettini roki objeli okrog vratu. Čutil je, da je zajet v tilu, čipkah in svilenih gubah in dobil je tri poljube.

»Stric, delovodkinja sem.«

»Zlomka! Pa bi bila vsaj preje povedala, da bi se bil obril. Delovodkinja, kje?«

»Pri gospe Clémenci. Delovodkinja namesto gospodične Augustine. Sto frankov imam mesečno. Bogata sva. Ah, stric, kako sem srečna!«

Stopila je nazaj, da je bolje uživala njegovo presenečenje. Bil je edini, ki se je moral veseliti z njo, bil je vsa njena družina, ves odmev velike novice. On pa se je tajal le počasi:

»Nič se mi čudno ne zdi, da si napredovala.«

Prišel je pogrinjati mizo, postavil je nanjo dva krožnika, med tem ko je Henrietta šla v sosedno sobo. Pomalem se je jelo dvigati veselje v njem kakor v stebela starih suhih mahov: če jih vtakneš v vodo, ozelene. Oživiljal se je. Iz sobe v sobo so letele besede.

»Jaz bi bil tudi lahko napredoval, če bi me bil stari oče dal v šolo... Pa vidiš: črk nisem poznal. Ti pa. Čemu pa odgovarja to, delovodkinja, pri tvojem poslu? Naredniku mogoče?«

»Več,« je govoril mlad glas med smehom.

»Adjutant? Pasja noga, to je pa stopnja. Nadzoruješ oddelek?«

»Tako je, stric.«

»Pa še čeden oddelek. — Sama lepa dekleta. Srečo imaš. Tako mlada. Štirideset let da je imela tista, ki odhaja?«

»Čelo malo več.«

»Viš, to je pa čast. Pa nisi videti preveč zadovoljna?«

»Vi pač ne.«

»Nisem prav zapopačel: daj in me objemi, mala moja delovodkinja.«

Večerja je bila eno samo kramljanje. Komaj sta jedla. Po večerji je hotel, da bi šla po mestu. Postavil bi se bil rad, pokazal svojo nečakinjo. Komu? Vsakomur. Tak dan!

»Lepo se obleci. Deni si na glavo tisti lepi klobuk z belimi krili.«

»Kam greva?«

»I, k muziki, prijatelje obiskat.«

Postopala sta malo po bogatih okrajih, oba v svojih praznih oblekah. Eloi jo je vodil pod pazduho. Zdelo se je, ko da jo k oltarju vodi, resen, važen, zasukanih brkov in z boljšim klobukom na glavi, ki ga je bil kupil po vojski. Včasih je pozdravil preproste ljudi, ki so postajali po štacunah na pragu, in je poskušal prisluškovati s svojimi tenkimi ušesi. Zanimalo ga je, kaj so govorili za njima: »Lepa... čedno oblečena... še prav mlada... Kam le gresta?«

Eh, bogme, šla sta na cambronneski korzo, kjer je godba linijskega polka igrala koračnice, mazurke, dvokoračne pod obrezanimi brestiči. Med sprehajalci sta hodila, mimo gruči ljudi, ki so sedeli in pili za dva souja prahu in godbe. Prepričan je bil, da gledajo samo njo in da govorijo:

»To je gospodična Henrietta Madiotjeva, nova delovodkinja pri gospe Clemence.«

Ustavil se je dva ali trikrat, ko je naletel na upokojene tovariše iz mornarice ali pehote. Nobenemu ni pozabil povedati po vljudnih besedah, ki nanje nikdar ni pozabil:

»Evo, male! Srečo ima: pri izberi je postala delovodkinja.«

In ko ga drugi ni razumel, je še dodajal:

»Ne razumeš? Delovodkinja je, to je, kot bi dejal, modni adjutant. Ali zdaj veš?«

Ne, ničesar niso vedeli njegovi prijatelji. On pa je čutil potrebo, da govori samo o svoji sreči. Ko sta se vrnila, je vprašal:

»Ali veš, kaj mislim? Treba bo narediti majhno gostijo, ko se vrneš iz Pariza, da proslavimo tvoje napredovanje. Škoda, če ne bi mogla povabiti na večerjo velikega Etienna...«

»Kaj če bi povabila Antoina, stric? Kmalu odide k svojemu polku.«

Stari vojak je za trenutek pomišljal in nato dejal:

»Pet let je že, kar ga ni bilo k nam. Končno imaš morda prav. Povabil ga bom.«

Čez dva dni se je Henrietta odpeljala v Pariz in stric je povabil Antoina.

XVIII.

Že od maja meseca je Antoine dvoril Mariji. Lastna mu je bila lahkotna galanterija fabričanov. Znal je slediti razoglavljen dekletom, ki hodijo iz delavnic, se šaliti z vsemi, a ločiti jih od tiste, ki jo je posebno cenil. Tisto je objel okrog pasu, da se je posmejal z njo sredi njenih tovarišic z dela, ki so se med krikom in v zadnjem dnu zavistne razpršile na vse strani. Pridno je hodil na sejsmske veselice in na žeganja v nantski okolici, na predmestne plese, kjer se pleše po utah ob zvokih klarinetov in rogov. Kot razsipnež in bahač je imel iz dveh razlogov uspeha med reveži, kjer je veselja vedno manj. Precejšnji svoj zaslužek, ki ga je imel kot spreten delavec, je zapravil v enem večeru. Slišal si glasove drugih, ki so mu pritrjevali, brž ko je utihnil v kakih gruči njegov drobni, hripavi visoki glas.

Iz nasprotja, ki ga ni bilo težko razložiti, je bil ta narobe-šaljivec v dnu otožen in je mrko hrepenel za čem drugim. Bila je v njem tegoba neznanca, ki se vrniti ne more in se tega zaveda. V njem je umiral presajen in izprijen kmetski rod iz krajev okrog Plougastela, ki goji jagode in tolče kamenje po obrežnih pečinah, srenja, vzgojena v morskem vetru, ki jo zlahka potegne za sabo in zlahka zapelješ, ki pa nikdar ne pozabi žalostnih pesmi detinskih let. Popolne bretonske radosti sploh ni. Ni se Antoine lagal Mariji, kadar ji je pravil, spremljaje jo po vsej dolgi ulici St. Similienski: »Menijo, da sem dobrovoljček in šaljivec, ker se smejem. A imam gorja nič koliko, — prav kakor vi, gospodična Marija.« Žena, ki ga je bila spočela, se radi svojega greha nikdar ni potolazila. On, ki so mu delavske sovražnosti mešale glavo, tudi on je v svojem srečju plakal in nejasno trpel za edinim dobrim, kar so imeli njegovi predniki: Za družino... S svojo domačo družino je bil prekinil vezi in tudi ona ni marala zanj.